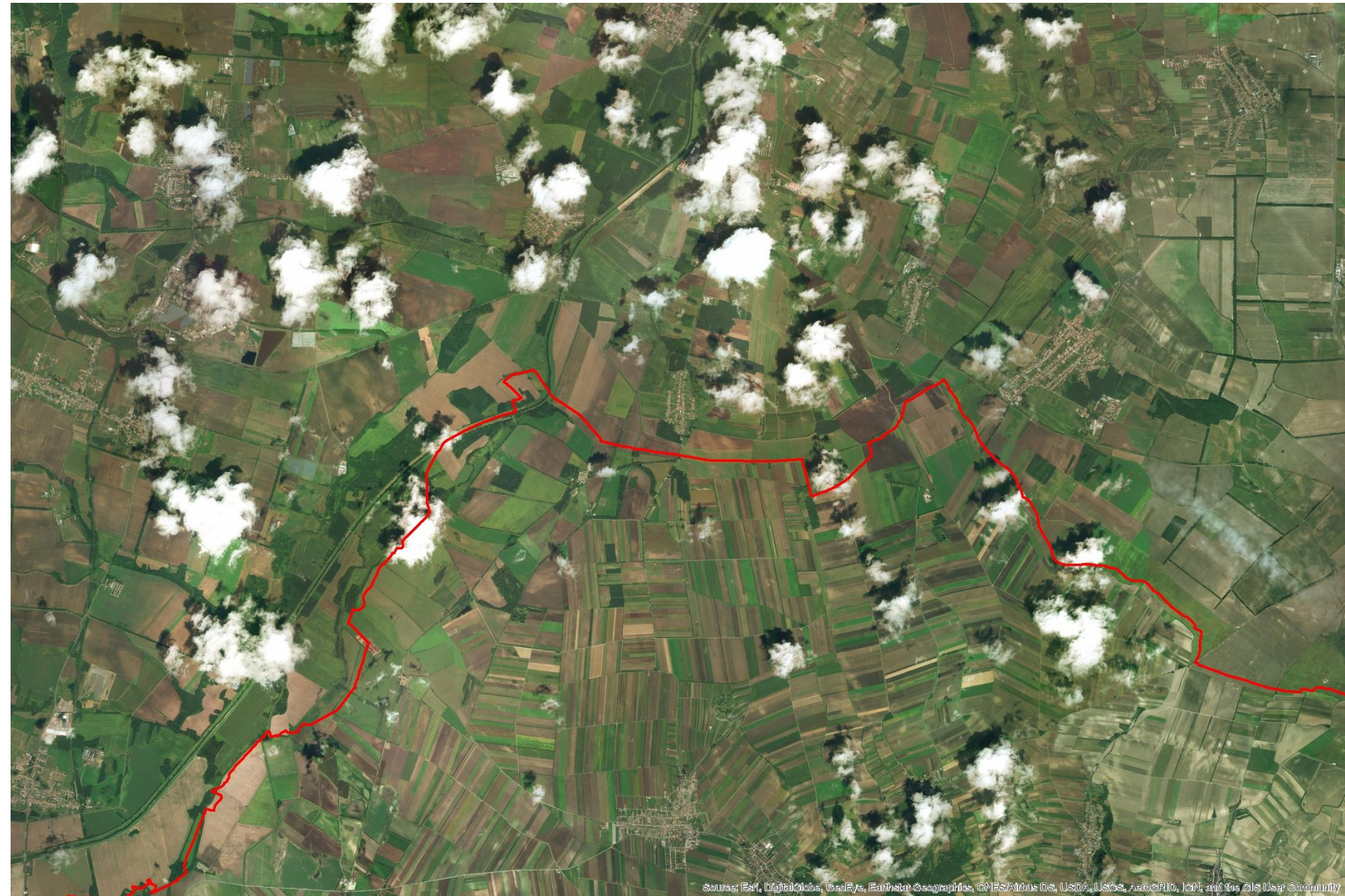

Protierozní opatření v ploše povodí

27. 4. 2017

PROČ?

- 50 % orné půdy v ČR ohroženo erozí
 - degradace půdy
 - snižování úrodnosti
 - ztráta půdy
- odnos sedimentů do vodních toků (nádrží)
 - „stárnutí“ VH infrastruktury
 - znečištění vody chemickými látkami
- škody na majetku v intravilánech obcí

NEGATIVNÍ DOPADY EXTRÉMNÍCH HYDROLOGICKÝCH JEVŮ

DOPADY MIMO PLOCHU VLASTNÍHO POZEMKU –HYDROGRAFICKÁ SÍŤ- NÁDRŽE

Vliv na vodní toky

- 60 765 km vodních toků a závlahových kanálů – 5 mil. m³ usazenin,
- 8 287 km odvodňovacích kanálů – 0,6 mil. m³ usazenin.

Vliv na vodní nádrže

- 42 tis. ha rybníků (> 1 ha) – uloženo 196 mil. m³ sedimentů,
- 9 tis. ha rybníků (< 1 ha) – 30 mil. m³ sedimentů,
- Ročně zanášeno až 5 % objemu nádrží.

Vliv na vodní zdroje

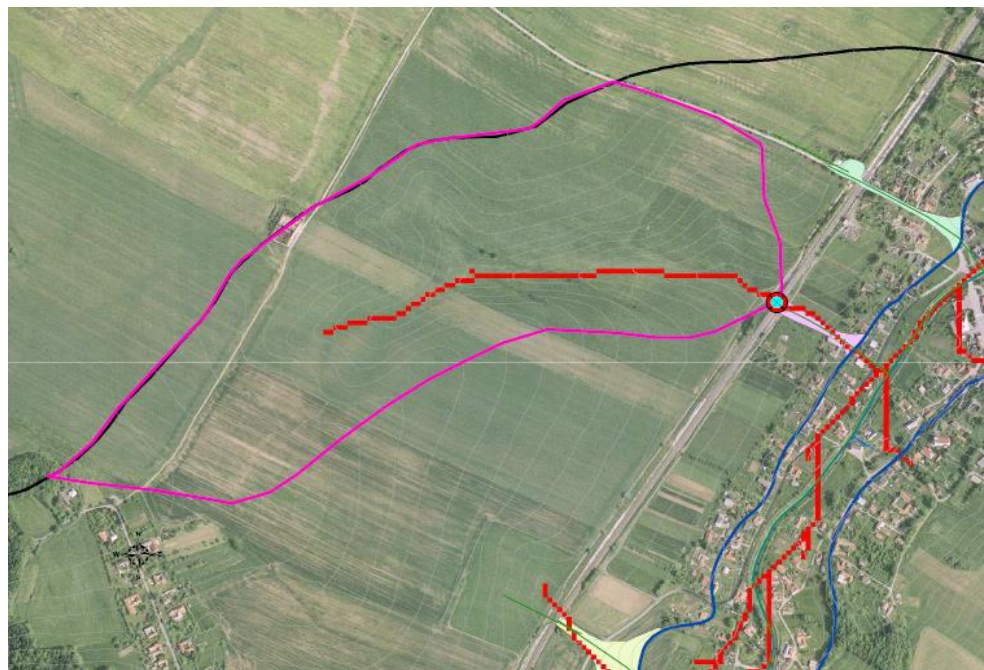
Ve vodních nádržích v ČR je naakumulováno cca 250 mil. m³ sedimentu

Ohrožení zastavěného území obce, škody na liniových stavbách

NEGATIVNÍ DOPADY EXTRÉMNÍCH HYDROLOGICKÝCH JEVŮ

DOPADY MIMO PLOCHU VLASTNÍHO POZEMKU

Ohrožení zastavěného území obce,
škody na liniových stavbách

Kritické body

Protierozní opatření v ploše povodí

▪ KDE ?

- všude nelze (není dost peněz)
- stanovit priority (větší x menší problém)
- Metoda „kritických bodů“ (VÚV TGM)

▪ JAKÁ a ZA KOLIK ?

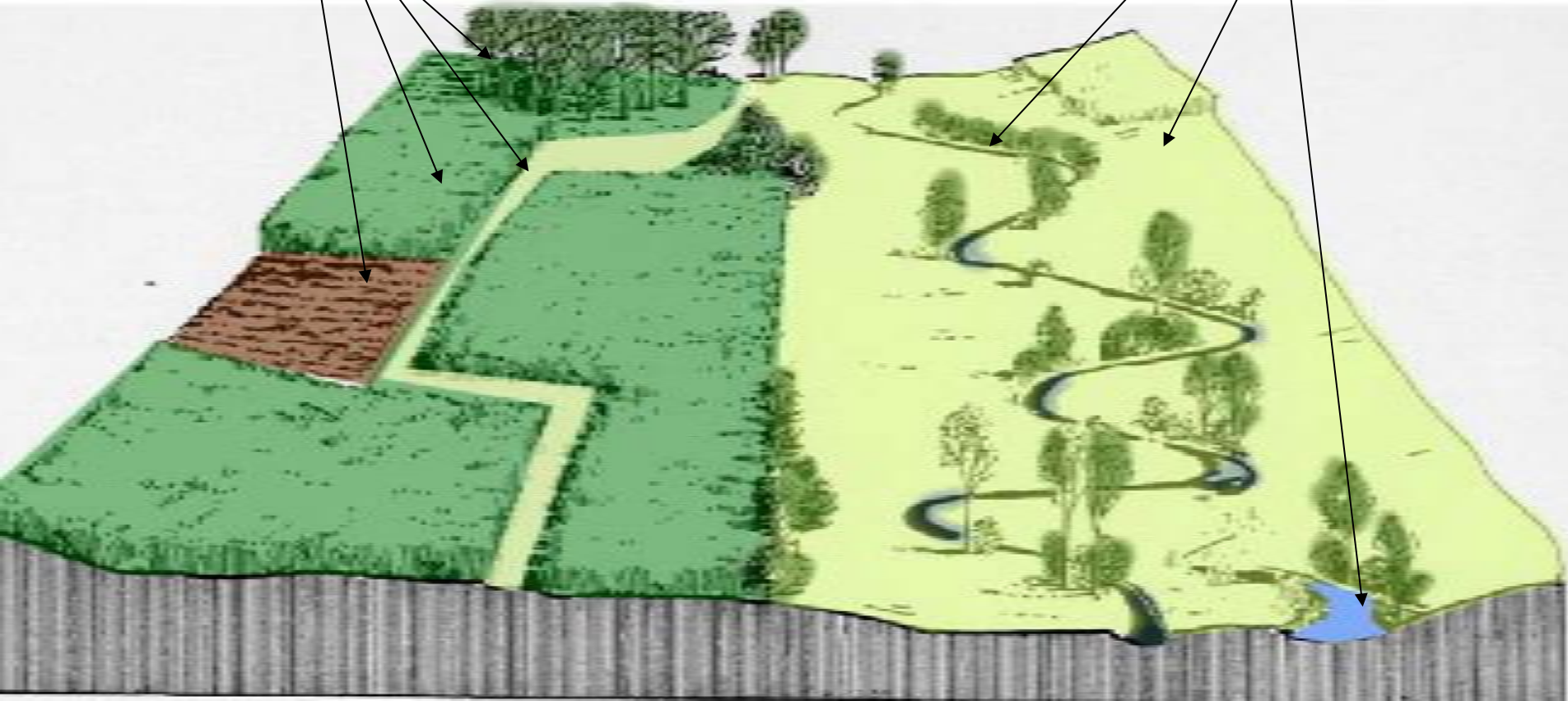
- stanovení efektivity a účelnosti
- analýza nákladů a užitků

ANO

Návrh integrované ochrany v povodí

Opatření v ploše povodí

Opatření na tocích

Princip opatření – zachytit vodu tam kam dopadne

Zvýšení retenční schopnosti povodí

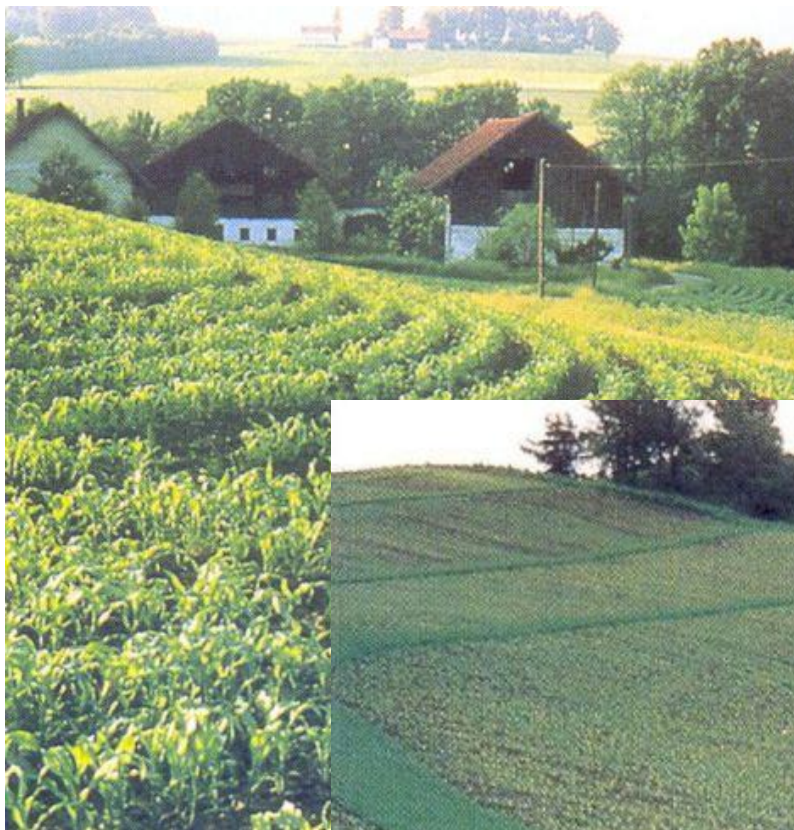
- zvýšení infiltrace
 - změna druhu pozemku z orné půdy na trvale travní porosty (les)
 - odlišná struktura povrchových horizontů půdy
 - zvýšení objemu pórů schopných vodu zadržovat
- zvýšení možnosti povrchové akumulace
 - výstavba nádrží, suchých nádrží a poldrů k zachycení povodňových průtoků
 - musí mít možnost regulace odtoku
- převod povrchového odtoku na podzemí
 - úprava existujících drenážních systémů
 - výstavba příčných objektů na tocích
 - zvýšením úrovně hladiny vody v tocích lze v příznivých podmínkách zvyšovat úroveň hladin vody v půdě a při zvýšení hydraulického spádu lze docílit zvýšení dotace podzemních vod.

System protierozních opatření v ploše povodí

Organizační opatření

- nejjednodušší protierozní opatření

System protierozních opatření v ploše povodí

System protierozních opatření v ploše povodí

Agrotechnická opatření

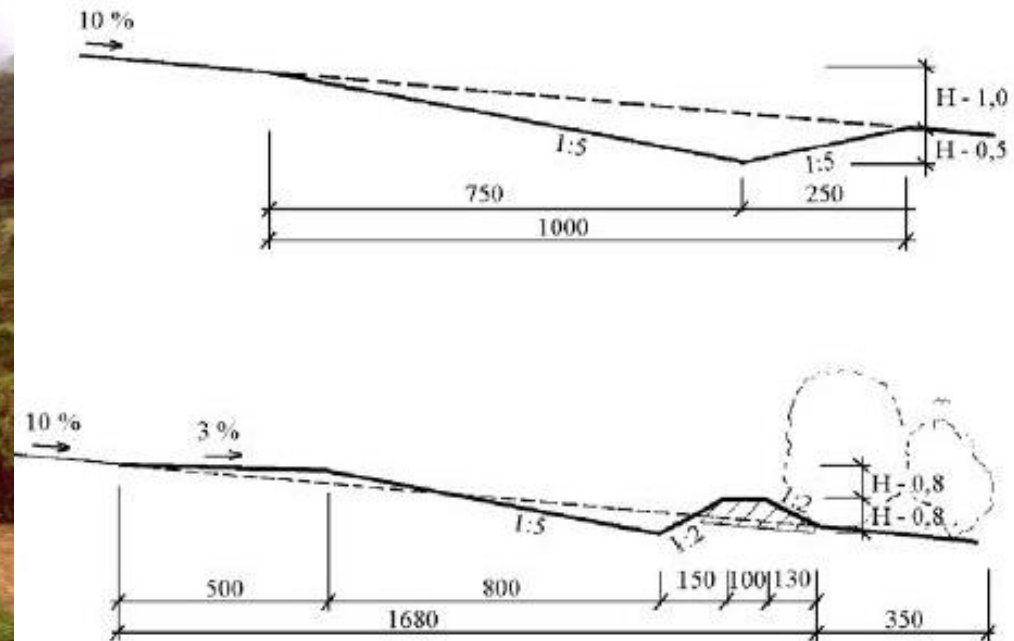
- výsev do ochranné plodiny, strniště, mulče nebo posklizňových zbytků;
- zatravnění meziřadí, krátkodobé porosty v meziřadí a mulčování;
- hrázkování a důlkování povrchu půdy (speciální stroje)

System protierozních opatření v ploše povodí

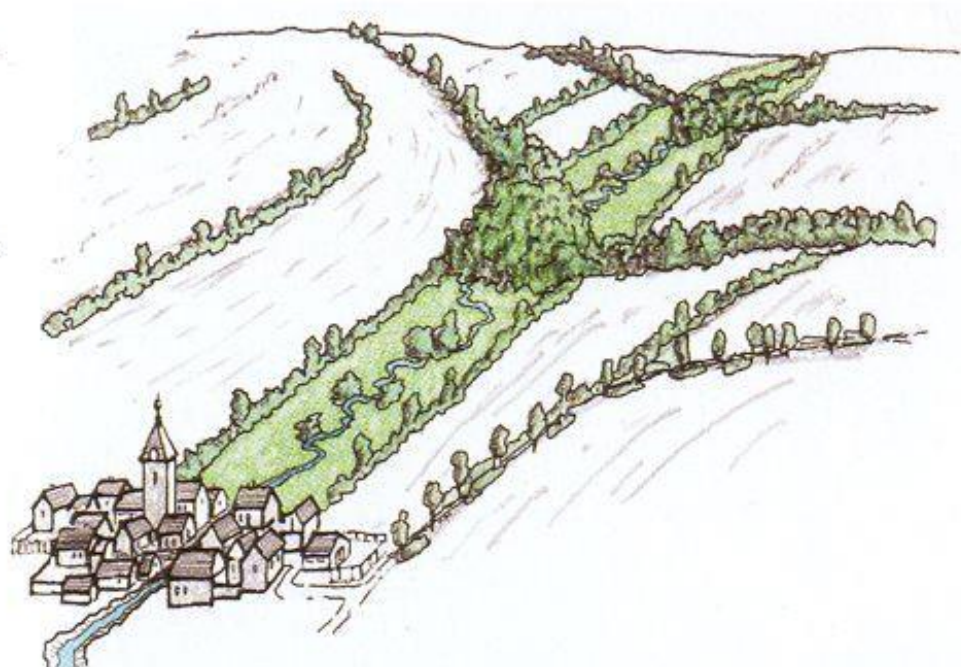
Biotechnická protierozní opatření

- průlehy, příkopy, hrázky
- stabilizace drah soustředěného odtoku
- retenční nádrže

NÁVRH BIOTECHNICKÝCH A TECHNICKÝCH OPATŘENÍ

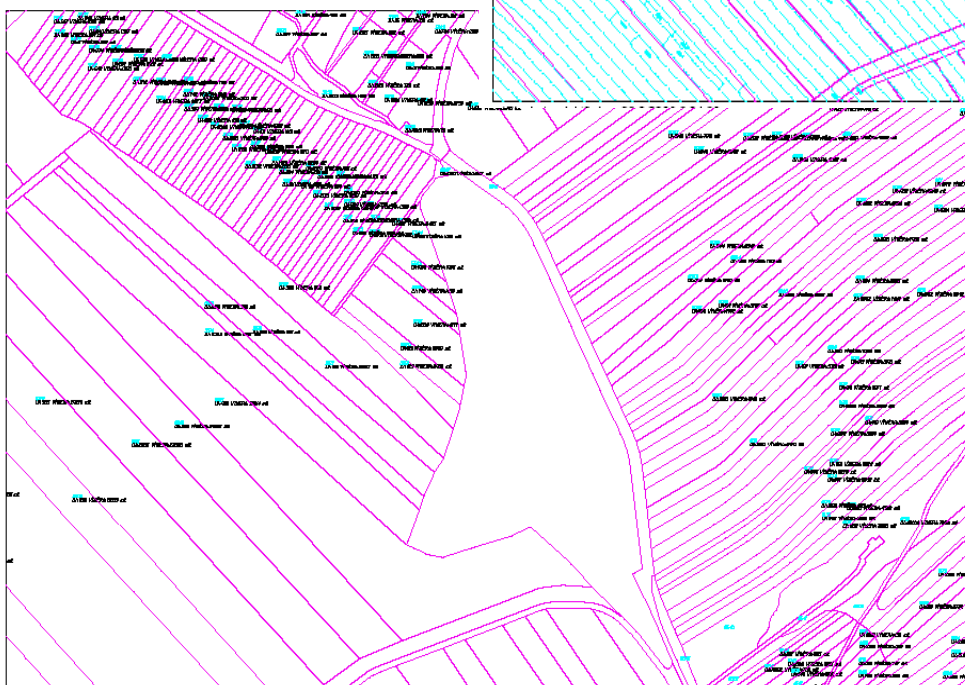
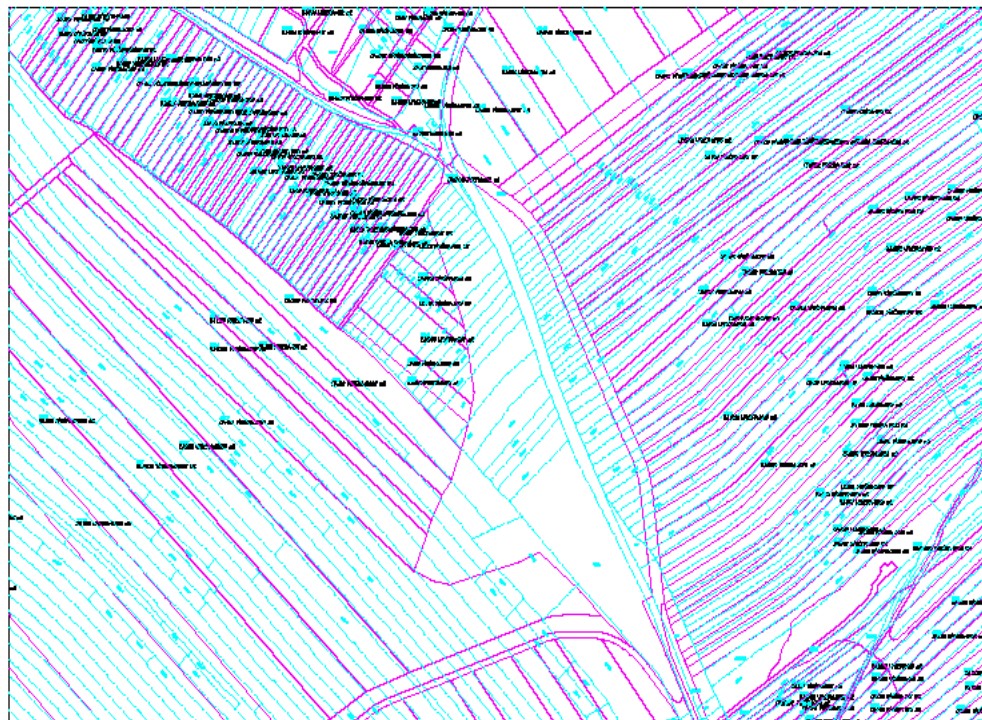
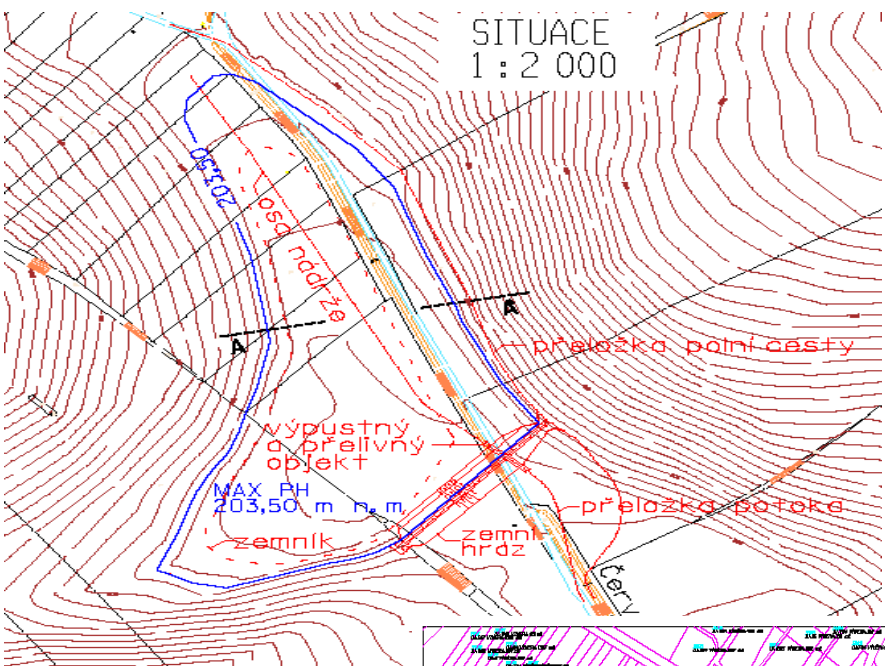
Protierozní ochrana formou stabilizace drah soustředěného odtoku

Ochranné protipovodňové nádrže

Komplexní pozemkové úpravy

Výpočet erozního smyvu

$$G = R \cdot K \cdot L \cdot S \cdot C \cdot P \text{ [t.ha}^{-1}\text{.rok}^{-1}\text{]}$$

Univerzální rovnice Wischmeier – Smith

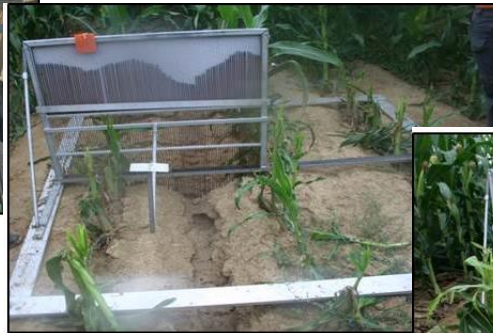
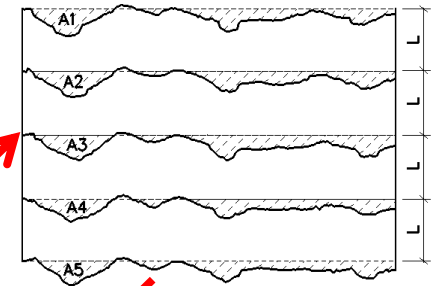
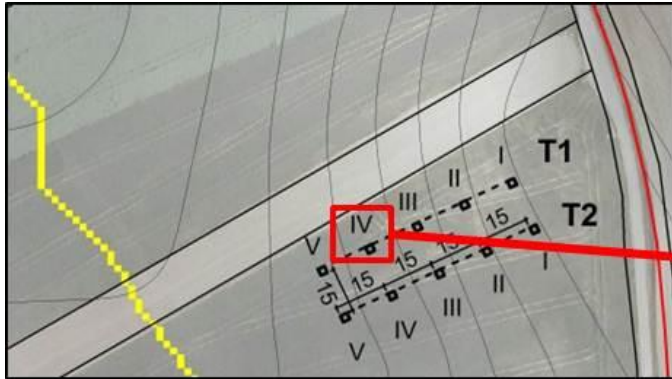
- faktor **R** – erozní účinek deště (20 MJ/ha.cm/h),
- faktor **K** – půdní faktor stanovený podle BPEJ (bonitovaná půdně ekologická jednotka),
- faktor **L** – délka svahu,
- faktor **S** – sklon svahu,
- faktor **C** – faktor protierozního účinku plodin,
- faktor **P** – faktor vlivu protierozních opatření.

Faktor erozní účinnosti deště - R

- vztah odvozen na základě analýzy srážkových řad (v USA)
- jsou-li ostatní faktory (členy) univerzální rovnice konstantní - ztráta půdy z obdělávaného pozemku přímo úměrná součinu celkové kinetické energie přívalového deště a jeho maximální 30-ti minutové intenzity
- pro ČR: $R = 20 \text{ MJ/ha.cm/h}$ (do roku 2011)
- Janeček a kol.: 40 MJ/ha.cm/h (Ochrana zemědělské půdy před erozí - certifikovaná metodika aktualizovaná v roce 2012)
 - příliš nízké – nové analýzy srážkových řad
- práce na regionalizaci R-faktoru pro ČR

MOŽNOSTI MĚŘENÍ VODNÍ EROZE

VOLUMETRICKÁ KVANTIFIKACE OBJEMU EROZNÍCH RÝH

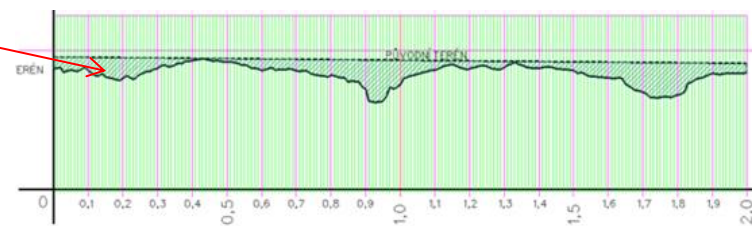
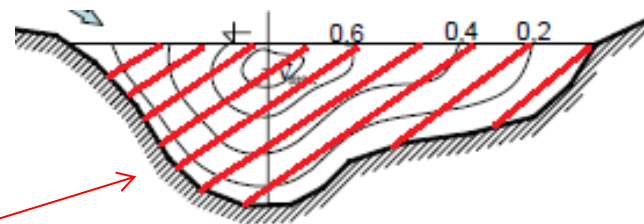
$$V = \sum \left(\frac{A_1 + A_2}{2} \cdot L \right) + \left(\frac{A_2 + A_3}{2} \cdot L \right) + \dots$$

Erozní odnosy v drahách soustředěného odtoku nejsou bilancovány v bilanci celkového erozního odnosu z povodí

Na podzim je nutno získat v okolí rýhy dalších 264 m³, k zaplnění vzniklé rýhy – antropogenní eroze

č. řezu	staničení po délce [m]	šířka rýhy [m]	plochy odnosu [m ²]	objemy odnosu [m ³]
L3/1	0.00	1.55	0.37	-
L3/2	50.00	1.50	0.34	17.68
L3/3	77.00	1.90	0.46	10.73
L3/4	114.00	1.40	0.25	13.07
L3/5	144.00	1.80	0.31	8.38
L3/6	174.00	1.70	0.72	15.46
L3/7	204.00	2.00	0.43	17.30
L3/8	234.00	2.60	0.96	20.93
L3/9	264.00	3.10	1.22	32.69
L3/10	294.00	3.30	0.73	29.24
L3/11	324.00	2.10	0.47	18.11
L3/12	354.00	3.50	1.03	22.62
L3/13	384.00	2.10	0.53	23.51
L3/14	414.00	3.30	0.41	14.15
L3/15	444.00	2.20	0.25	9.92
L3/16	474.00	1.80	0.43	10.21
celková plocha rýhy:			1062.06	m²
celkový objem odnosu půdy z rýhy:			263.95	m³
			422.32	t

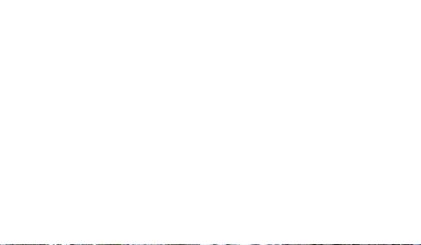

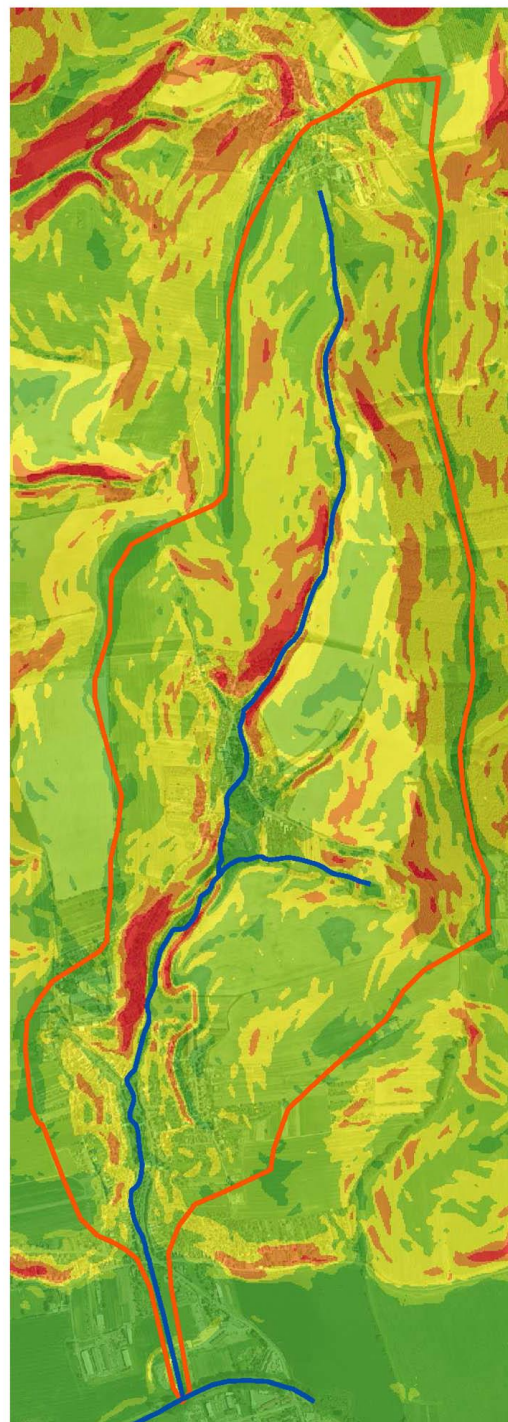
Pilotní území – povodí Hostišovského potoka

- plocha povodí - 10,8 km²
- ohrožení obcí Lhotka a Tečovice v případě extrémních srážkových situací
- ztráta zemědělské půdy a její degradace
- zahájen proces komplexních pozemkových úprav

LEGENDA

- VODNÍ TOKY
- POVODÍ HOSTIŠOVSKÉHO POTOKA

SKLONITOST

- 0 - 5
- 5,1 - 10
- 10,1 - 15
- 15,1 - 20
- 20,1 a více

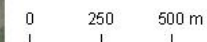
EROZNI SMYV - R = 20

(t/ha/rok)

- 0,1 - 4,0
- 4,1 - 10,0
- 10,1 - 15,0
- 15,1 - 20,0
- 20,1 a více

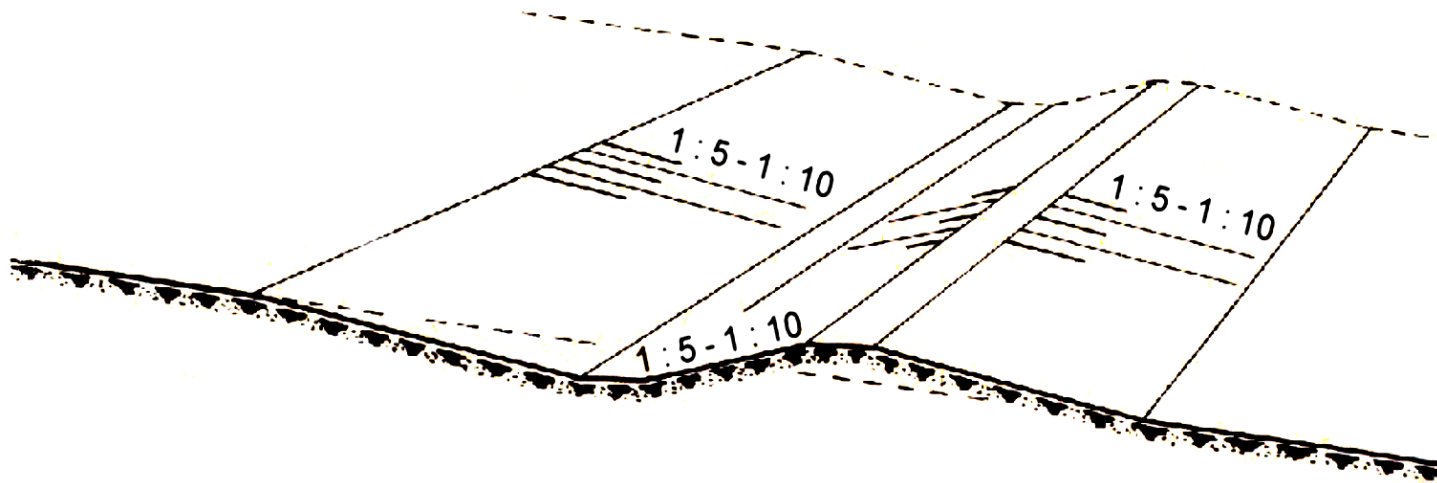
- povodí Hostišovského potoka
- vodní toky

Stanovení efektivity a účelnosti protipovodňových přírodě blízkých opatření

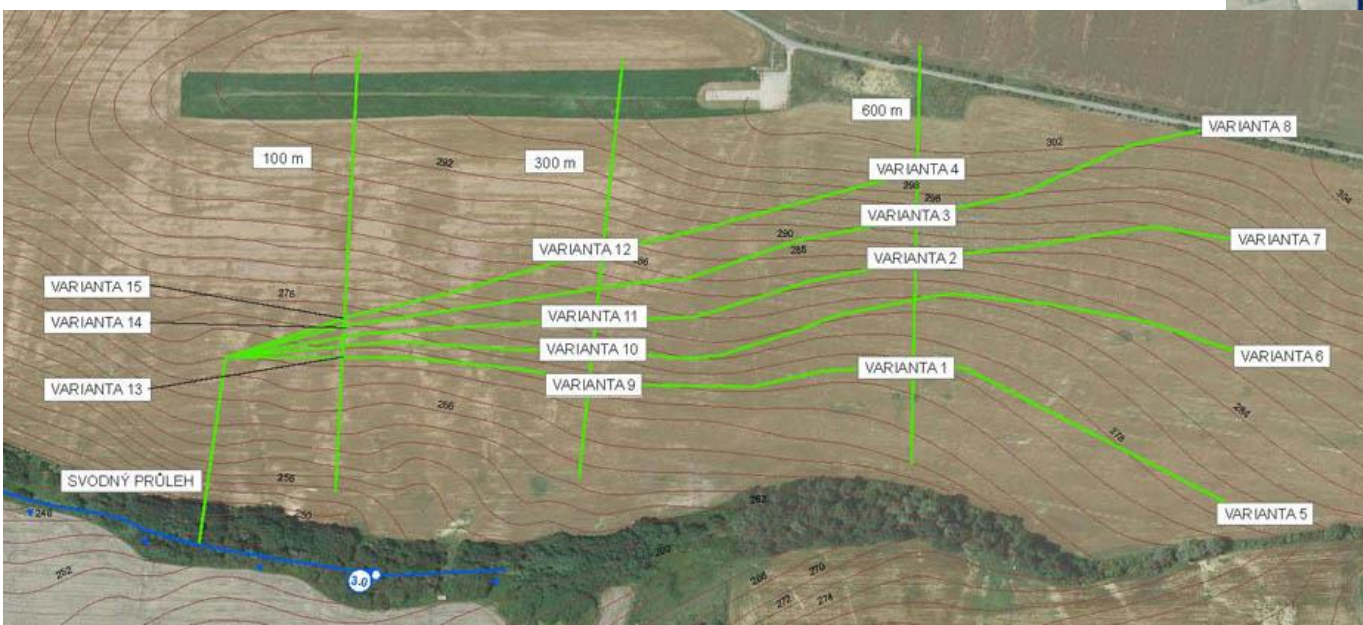
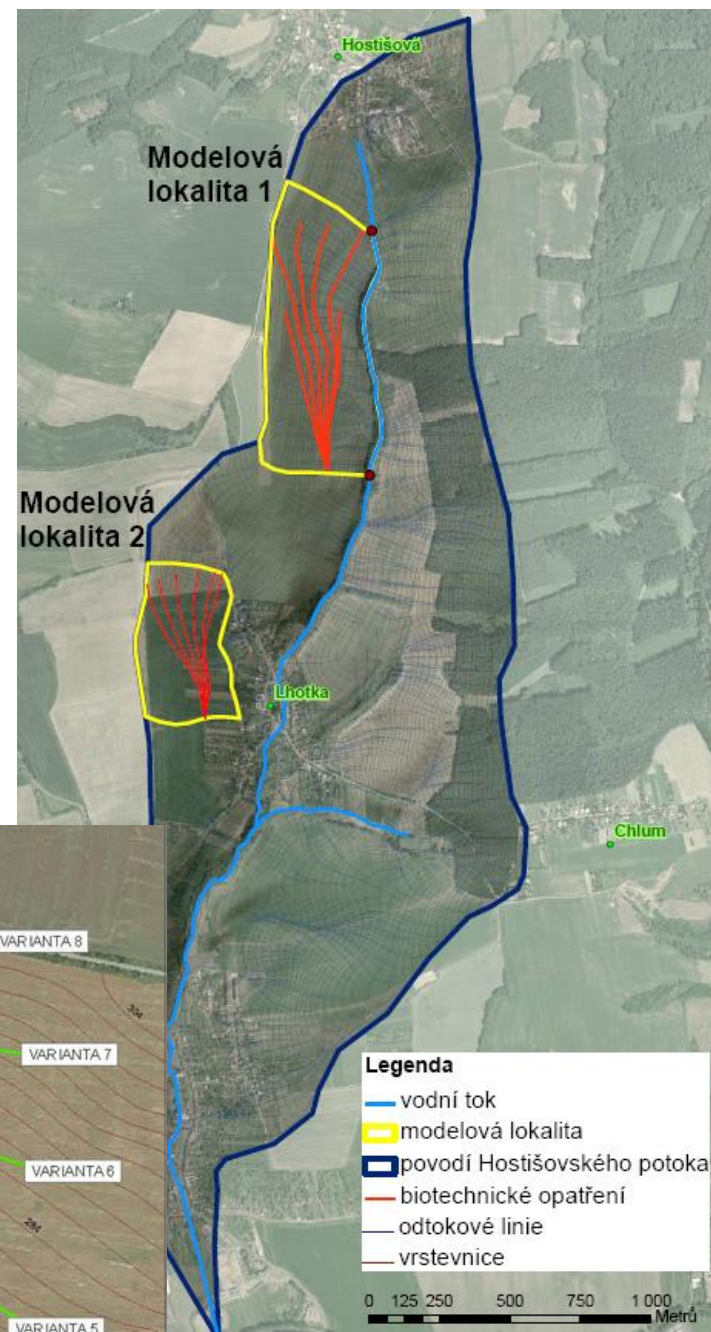
Biotechnická protierozní opatření

- záchytný průleh

Pilotní povodí Hostišovského potoka

- 2 lokality
- variantní návrhy záchytného průlehu
- určení jednotlivých položek analýzy nákladů a užitků

Stanovení efektivity opatření

▪ náklady

- pořizovací
- provozní
- odtěžení sedimentu z vodního toku
- ekonomická újma snížením výměry pozemku
- (škody v intravilánu)

▪ přínosy

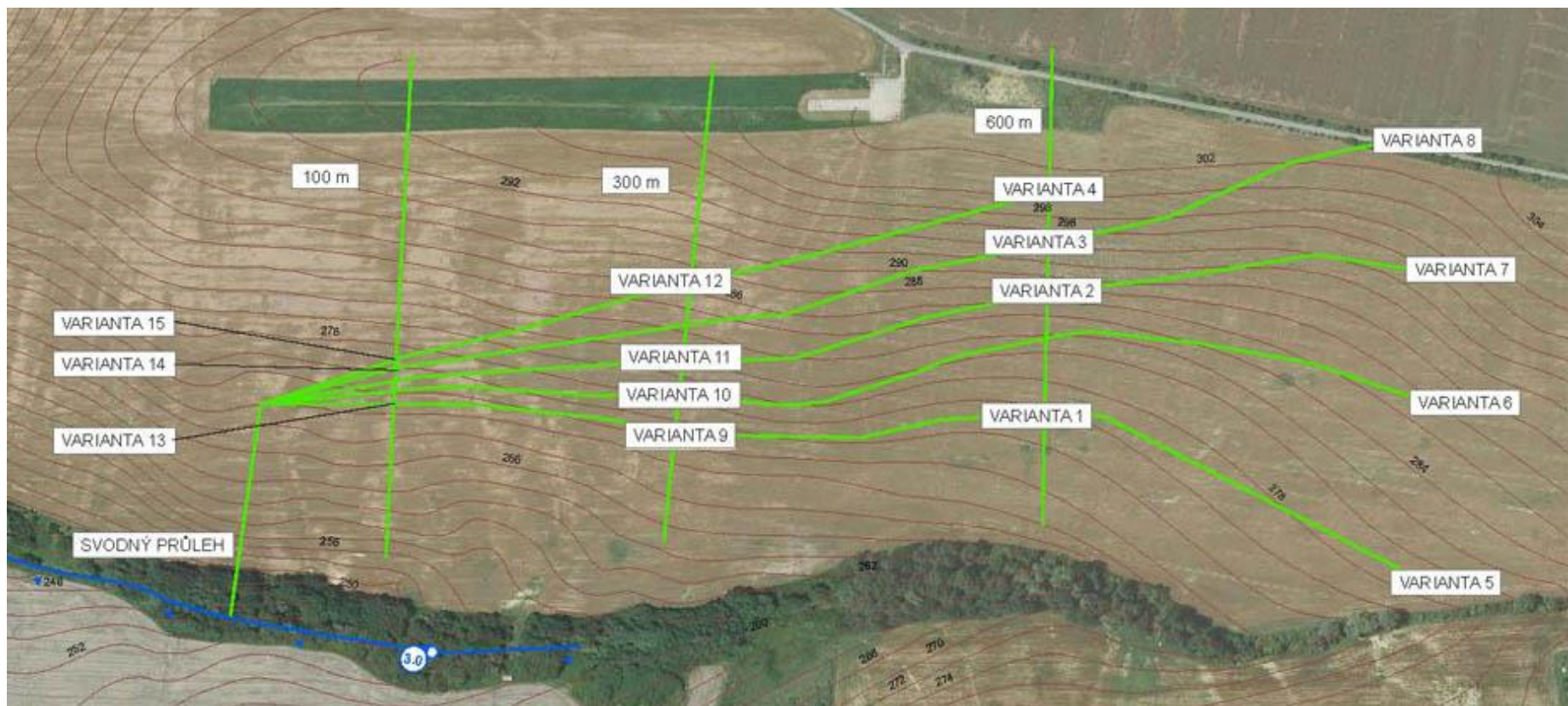
- snížení degradace půdy
 - vyšší výnosy
 - méně hnojiv
- snížení ztráty půdy
- snížení zanášení VH infrastruktury
- (snížení škod v intravilánu)

Celkové náklady – lokalita 1

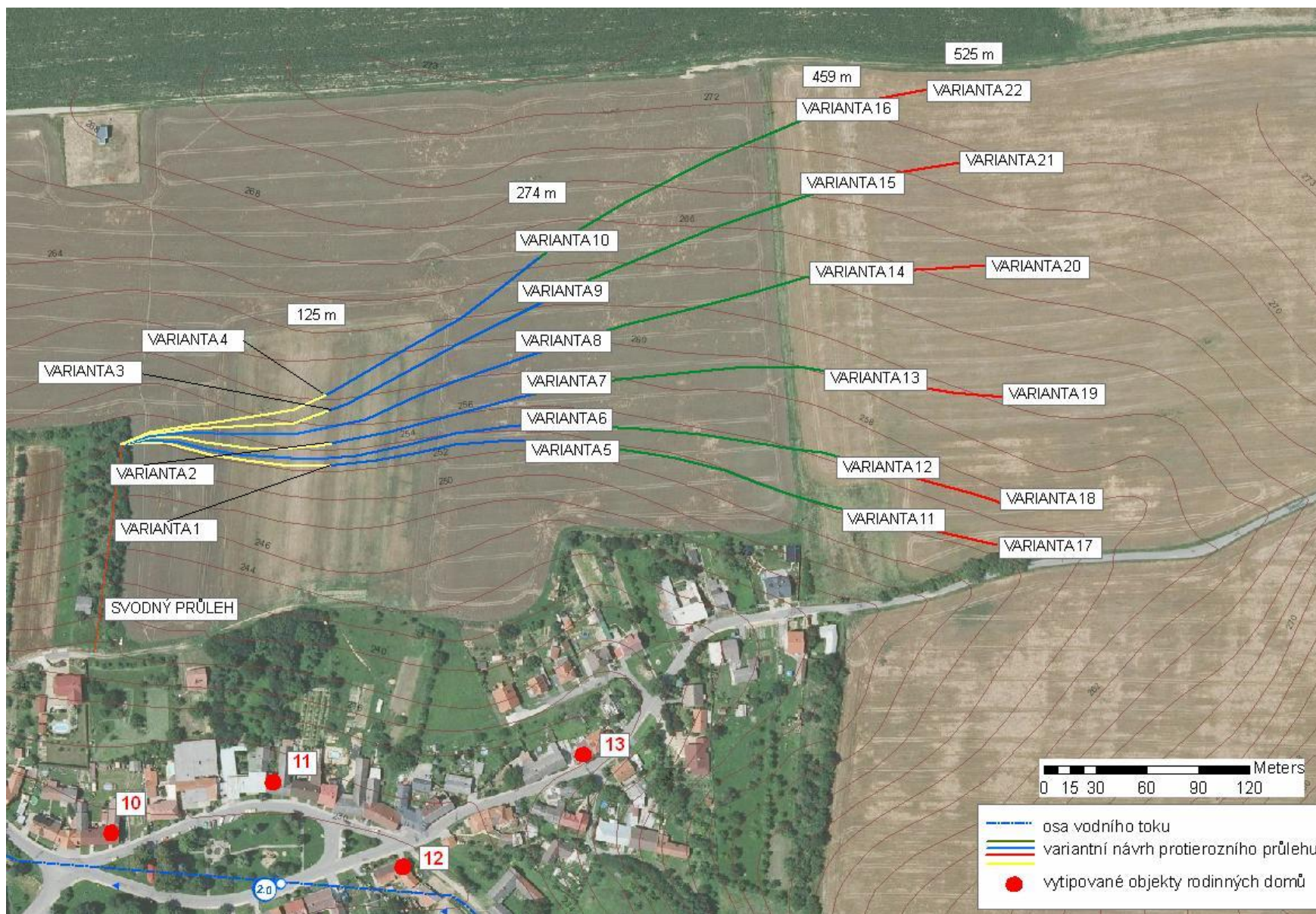
Analýza nákladů a užitků

- V0 = dopady na vodní tok;
- V1až V15 = pořizovací + provozní + dopady na vodní tok

Varianta	Doba provozu [rok]						
	1	2	5	10	20	30	40
V0	99 259	198 518	496 295	992 590	1 985 180	2 977 770	3 970 360
V1	379 284	433 848	597 542	870 364	1 416 009	1 961 654	2 507 299
V2	261 197	323 068	508 680	818 034	1 436 742	2 055 449	2 674 157
V3	226 498	293 301	493 710	827 725	1 495 754	2 163 784	2 831 813
V4	204 717	276 571	492 133	851 403	1 569 943	2 288 483	3 007 023
V5	505 173	541 073	648 772	828 270	1 187 267	1 546 263	1 905 260
V6	421 572	466 321	600 569	824 314	1 271 804	1 719 295	2 166 786
V7	372 867	427 355	590 819	863 259	1 408 139	1 953 020	2 497 900
V8	318 135	383 603	580 009	907 351	1 562 035	2 216 720	2 871 404
V9	179 581	252 217	470 124	833 303	1 559 661	2 286 018	3 012 376
V10	151 187	225 777	449 547	822 496	1 568 396	2 314 295	3 060 195
V11	145 707	221 999	450 874	832 334	1 595 254	2 358 174	3 121 094
V12	135 431	215 417	455 375	855 306	1 655 166	2 455 027	3 254 888
V13	111 238	201 171	470 972	920 639	1 819 975	2 719 310	3 618 645
V14	107 181	197 707	469 286	921 918	1 827 181	2 732 444	3 637 707
V15	106 850	197 521	469 536	922 894	1 829 610	2 736 326	3 643 043

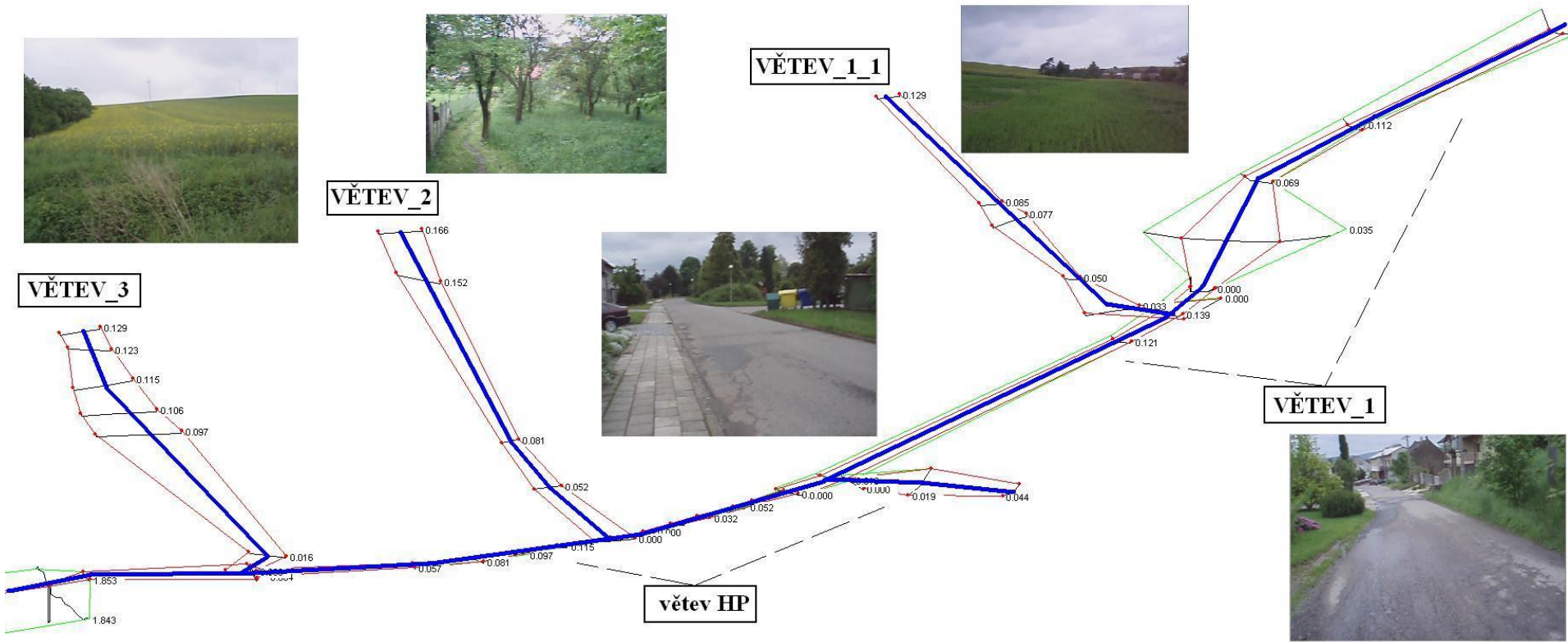
Lokalita 2

Lokalita 2

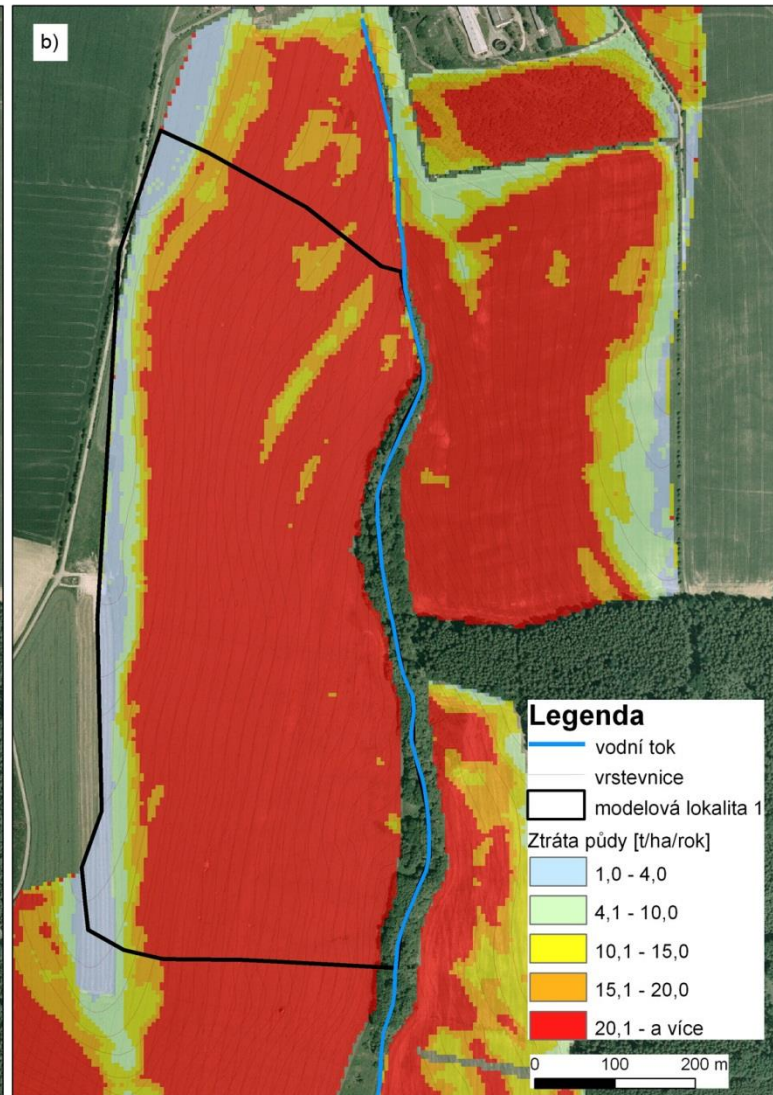
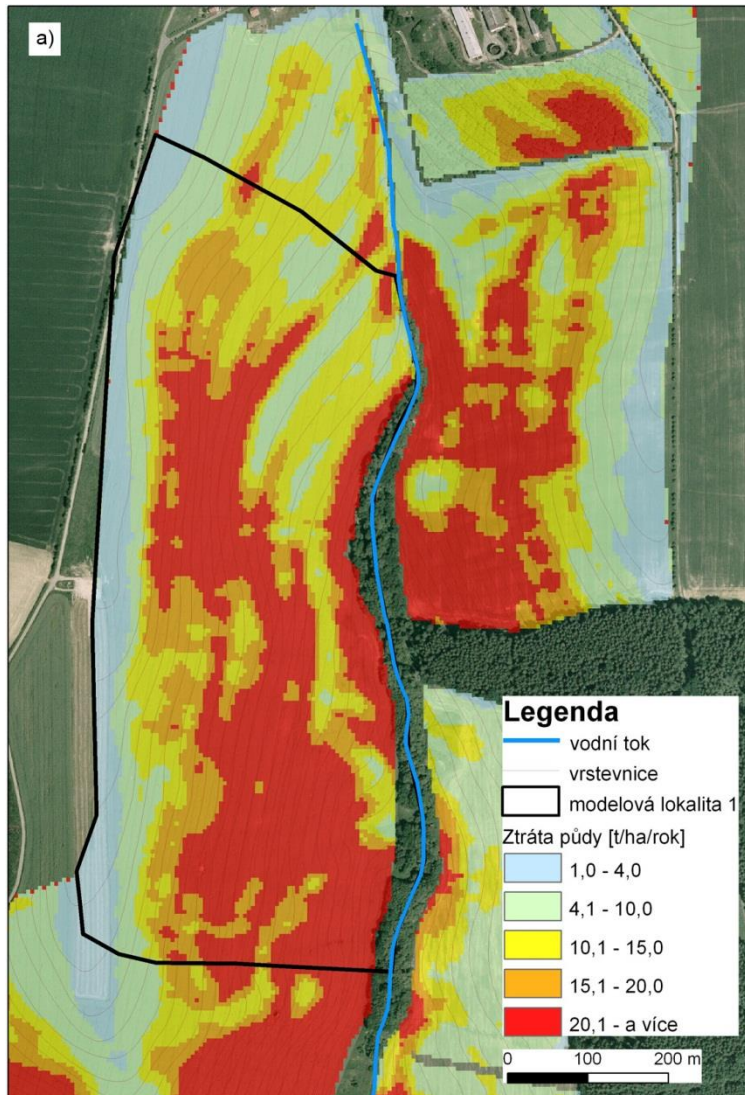
Lokalita 2

Klimatické změny a R faktor

■ a) $R = 20$

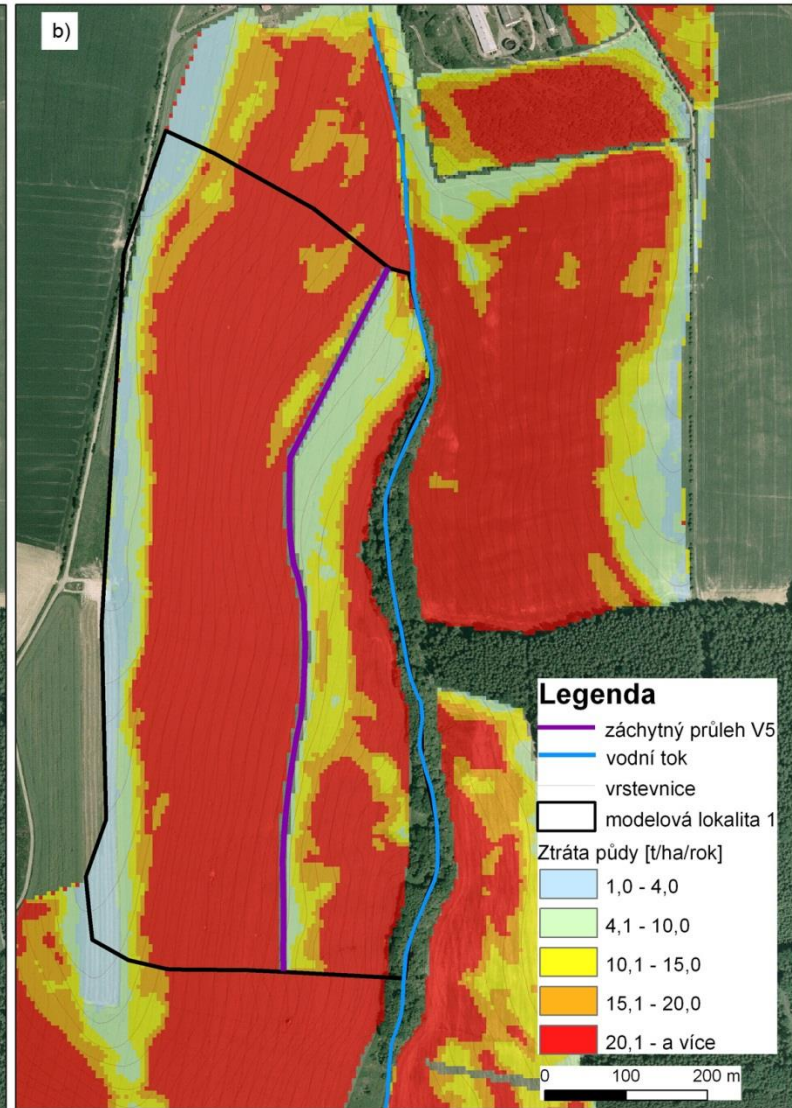
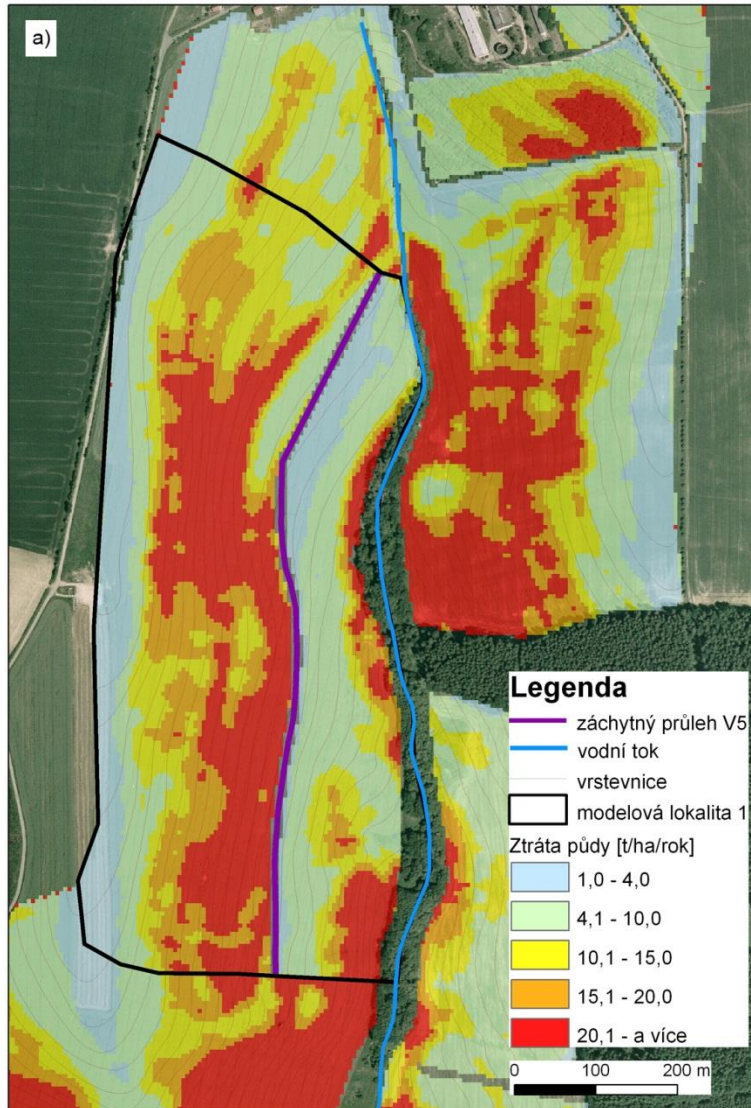
b) $R = 45$

Klimatické změny a R faktor

■ a) R = 20

b) R = 45

Pilotní povodí Hostišovského potoka

- „experimentální“ povodí
 - hydraulický model toku (1D, příprava 2D)
 - instalace měřící stanice (srážky, výška hladiny)
 - vstupní hodnoty pro HD model
 - realizace KPÚ (sledování odezvy povodí)

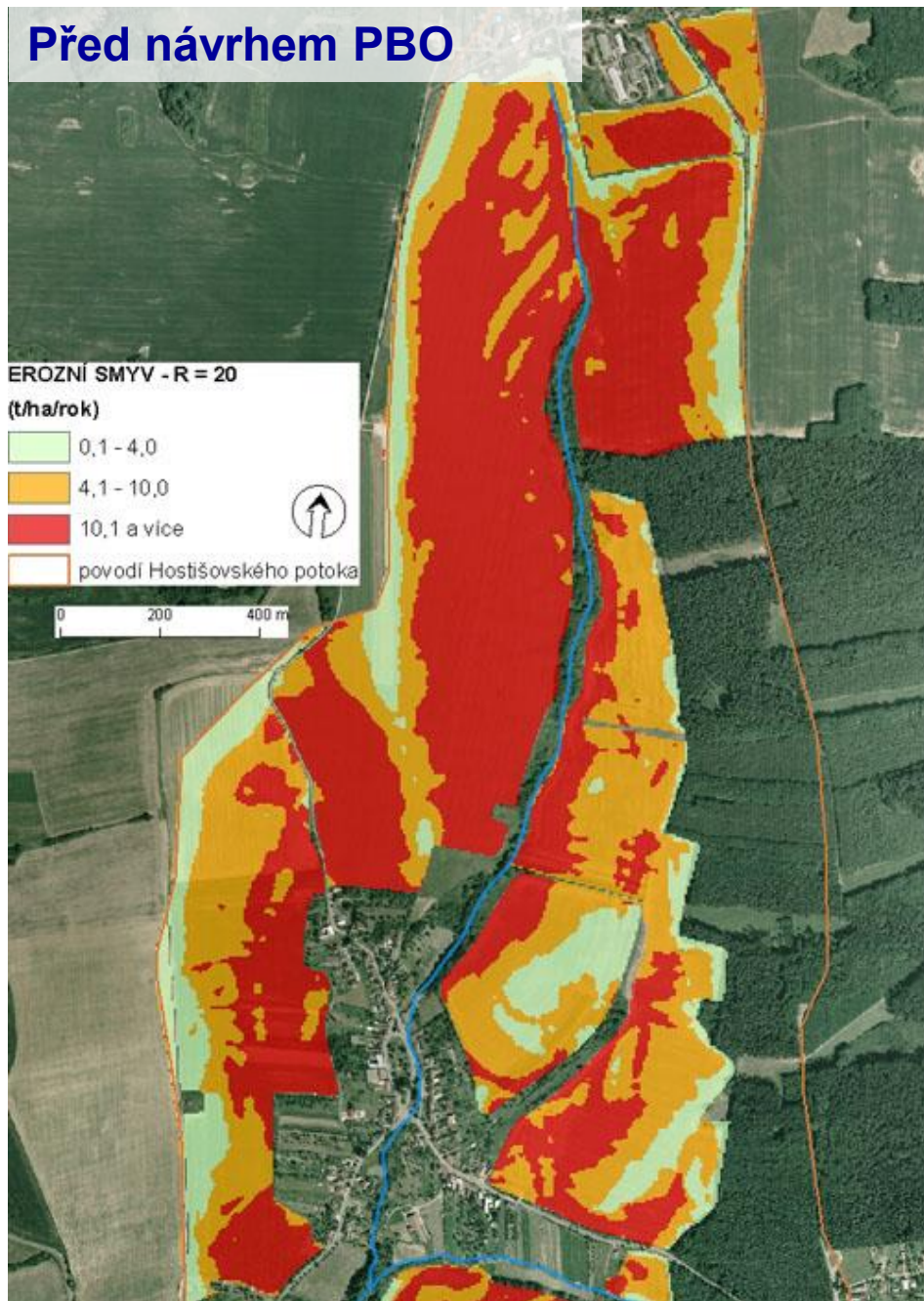
Závěr

- navržené postupy analýzy nákladů a užitků
 - využity v dalších projektech
 - doplňování a zpřesňování
 - degradace půdy
 - ekonomická újma – zmenšení rozlohy obdělávaného pozemku
 - odhad výše škod v intravilánu obcí

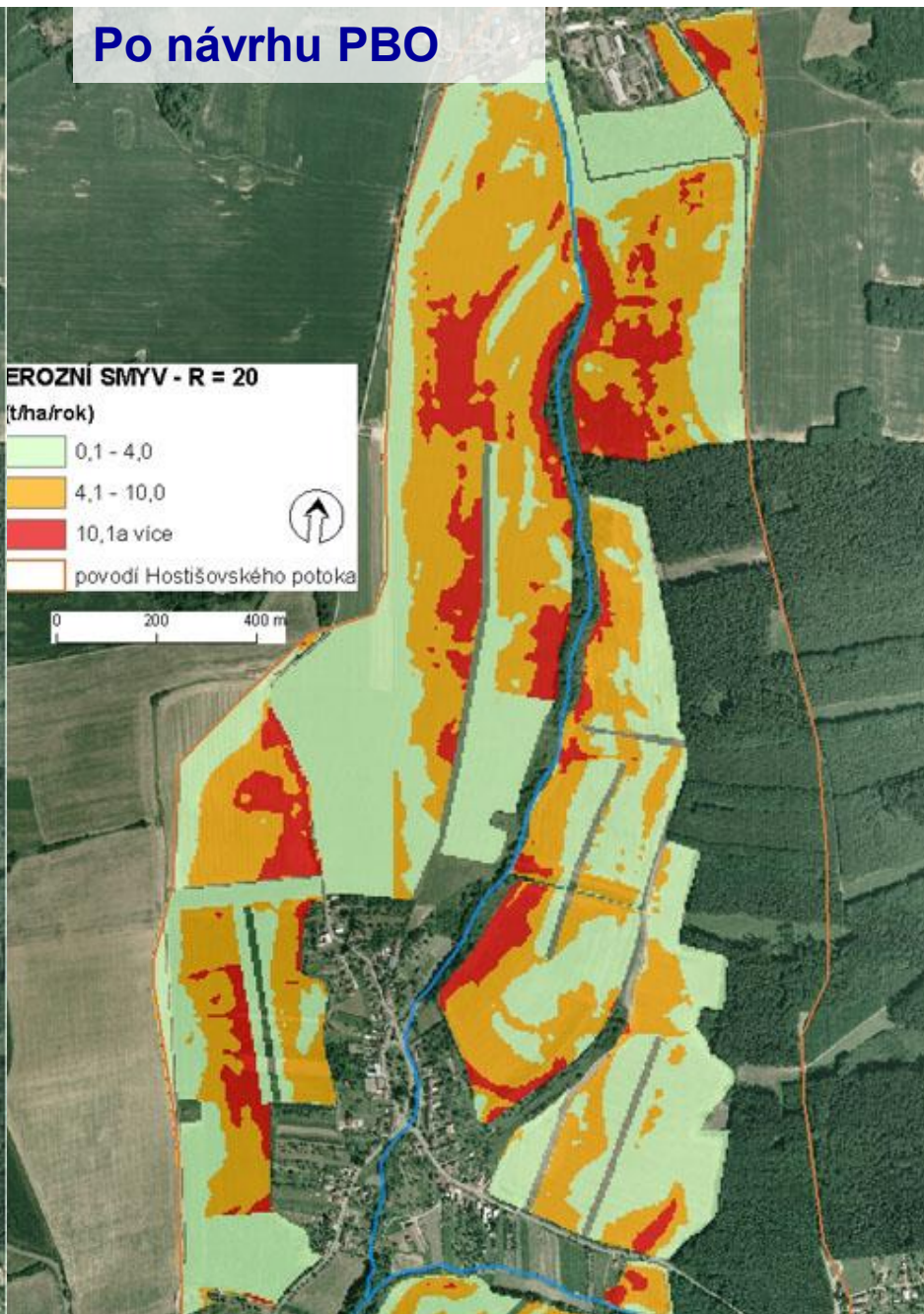
Navržený systém opatření

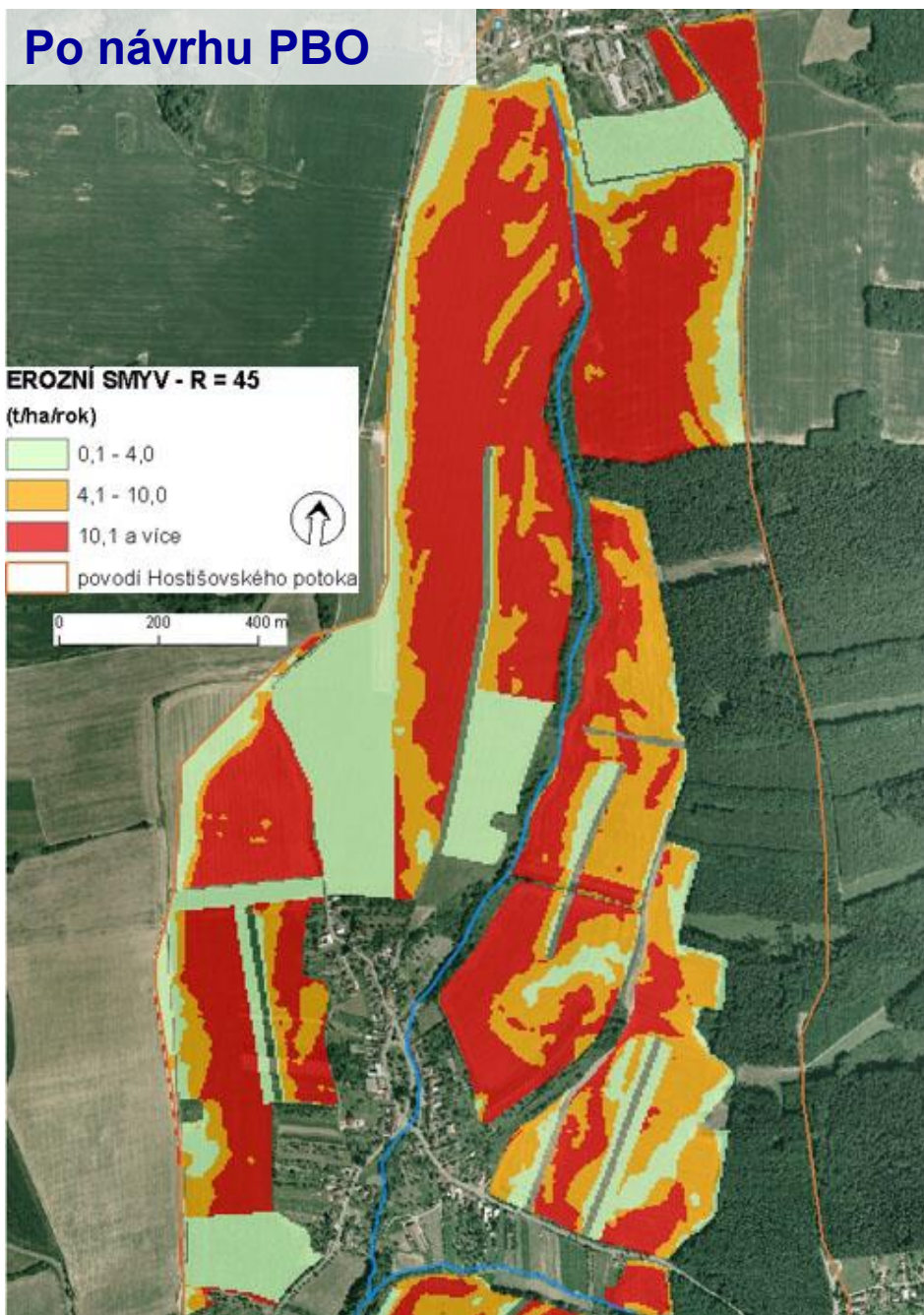
Před návrhem PBO

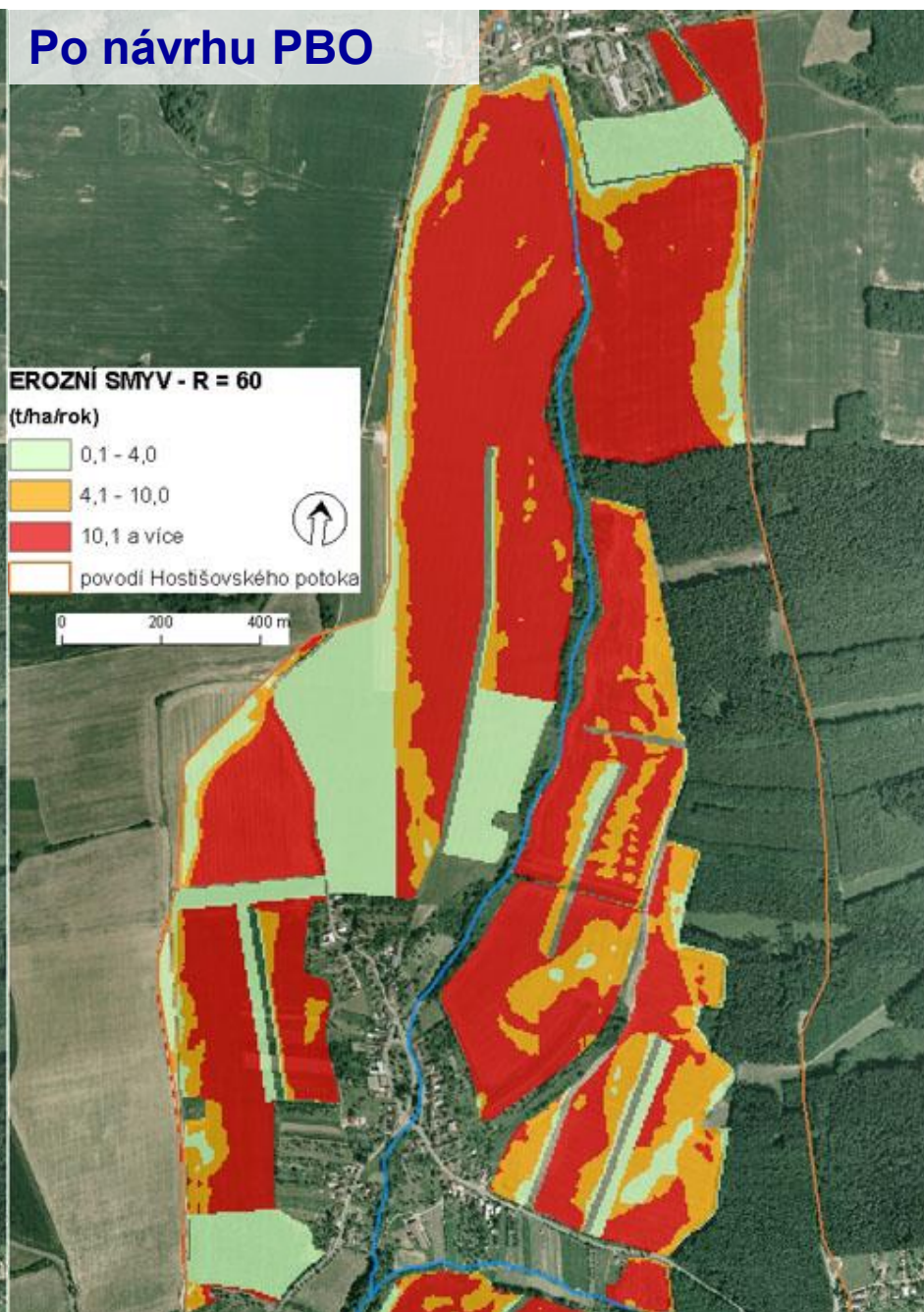
Po návrhu PBO

Po návrhu PBO

Po návrhu PBO

Cvičení č. 4

Esej na téma Povodňová rizika

- Co pro vás představuje pojem „povodňová riziko“ po absolvování tohoto předmětu?
- Splnil tento předmět Vaše očekávání?

- rozsah: 2 strany A4 (s obrázky 3 strany)
 - velikost písma 12, řádkování max. 1,5